

GAZETA TRANSILVANIEI

PROPRIETARĂ: ASOCIAȚIUNEA "ASTRA" BRAȘOV
 apare de două ori pe săptămână prin îngrijirea
 comitetului de redacție.
 Abonamentele tipografiei "Astra" nr. 102.
 Pagini 4-6-8 lei 3.

STEAG RIDICAT LA
 1838

GHLBARIȚIU ȘI SFÎNȚIT DE LUPTELE PURTATE SUB CUTELE LUI MUREȘENII
 DE ATĂȚIA URMAȘI, ÎN FRUNTE CU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
 BRAȘOV.
 B-dul REGELE FERDINAND Nr. 12 Tf. 1513
 Abonamentul anual lei 10. — Autorități și Societăți lei
 Anunțuri și reclame după tarif.

Nr. 63 Inreg. Trib. Brașov S. II No. 6. II. 71/942

Sâmbătă 9 Decembrie 1944

Anul 107

Calul Troian

de

Dr. N. Căllman

Povestea cetății Troia este cunoscută. Zece ani a stat sub asediul Ahaiilor. Și n'a putut fi cucerită.

Când Ahaii au văzut că nu pot cuceri cetatea prin luptă dreaptă, au recurs la înșelăciune viclenă. Au făcut un cal mare și frumos împodobit și l-au trimis cetății în dar. Troienii au deschis larg porțile cetății, le-au spart chiar, ca să poată primi calul în cetate.

Bucuroși de darul frumos al Ahaiilor, Troienii au aruncat armele la o parte, s'au adunat cu mic cu mare în jurul calului și au sărbătorit bucuria cu cântece și jocuri.

În interiorul calului însă erau ascunși Ahaii înarmați. Aceștia, după ce Troienii s'au dus pe la casele lor, au năvălit în cetate și au ocupat-o cu cea mai mare ușurință. Ceea ce n'au putut face cu lupte grele și cu pierderi mari timp de zece ani, au făcut într-o noapte cu un dar înzoronat și înșelător.

Povestea este veche, de când lumea. Ea este a Troiei, ca și a atâtor altor cetăți și redute care tot așa au putut fi cucerite, nu prin luptă dreaptă și pe cale cinstită, ci numai prin întunecarea minților și înșelarea sufletelor.

Povestea ne vine în minte, când privim la ceea ce se întâmplă azi în jurul nostru.

În Ardealul românesc, recapat cu sânge și jertfe multe, acasă sunt Ungurii, iar Românii sunt străini în țara lor. La Cluj strada Regele Ferdinand este rebotezată și numită Dozsa György. În Moldova românească funcționarii care se reîntorc la locurile lor sunt întrebați, că ce caută acolo.

Iar noi ne frământăm și ne certăm între noi și ne căutăm nod în papură, ca să nu ne putem înțelege.

Un guvern pleacă și altul vine. Niciunul nu face nimica, decât se frământă și frământă pe alții. O înțelegere se schimbă de azi pe mâne. Aceiași oameni fac azi înțelegerea, ca mâne să vadă că tot nu sunt înțeleși. Nu mai este nimic sfânt. Nici oameni, nici principii, nici cuvânt dat. Totul este aruncat de pe soclu. Și în loc nu

se pune nimica, decât vorbe și iar vorbe. Vorbe de ocară și vorbe de minciună, în care nu crede nici cel ce le spune și scrie și nici cel ce le ascultă și citește. Domină vânzătorii de vorbe scrise și spuse.

Noi cei care vedem ce se întâmplă în jurul nostru ne punem o sumedenie de întrebări.

Oamenii care nu se mai pot azi înțelege sunt tot aceia care s'au înțeles de minune la 23 August. Împreună au pus la cale asaltul, împreună l-au dat, și împreună au învins. Solidaritatea lor a rupt zidul de netrecut al dictaturii. Aceiași oameni atunci s'au înțeles și au făcut minuni. Pentru ce nu se mai pot înțelege acum? Se poate ca fiecare din ei să nu fi știut atunci cu cine pleacă la luptă și la drum lung și greu și cu cine va trebui să ducă o luptă grea? Niciunul n'a putut crede despre celălalt altceva, decât ceea ce era. Altcum n'ar fi stat cu el de vorbă.

Acești oameni nu s'au putut schimba. D-nii Maniu, Pătrășcanu, Brătianu, Titel Petrescu nu sunt oameni care să se schimbe de azi pe mâne. Toți vreau binele neamului ca și la 23 August. Toți au aproape aceleași principii despre felul cum să se ajungă la acest bine al neamului. Toți ar trebui să aibă conștiința că înțelegerea lor înseamnă solidaritatea neamului și că numai această solidaritate poate trece neamul prin toate greutățile și încercările de azi. De această solidaritate poate depinde chiar existența și independența țării noastre.

Și cu toate acestea fiecare zi ne arată că nu se mai înțeleg. Au rămas toți aceiași, dar nu se mai înțeleg. Iar neînțelegerea lor produce sbuciumul, frământările, suferințele unei țări întregi, și schimbări de guverne. Și să ferească Dumnezeu, ne poate aduce rele și mai mari decât schimbări de guverne.

Care poate fi cauza neînțelegerii

dintre oamenii care s'au înțeles atât de bine atunci, când țara era în primejdie?

Cetatea era de neînvincis atâta timp cât neamul întreg avea un singur obiectiv: recăștigarea unității și menținerea demnității naționale. Actul dela 23 August și începerea luptei împreună cu victorioasele trupe sovietice dădeau forțe noi cetății.

Dar când în corpul de neînvincis al neamului s'au furisat elemente străine de el, când în mijlocul cetății noastre au pătruns dușmanii milenari, plocon în pântecul calului, porțile cetății au fost deschise cu viclesug, unitatea neamului a fost sfârticată și pierzania vetrei noastre strămoșești și a unității noastre de gândire s'a actualizat.

Așa ne-a surprins calul dichisit și împodobit. Plin cu gânduri și idei străine de interesele mari ale neamului. Plin cu vorbe și deșezime înzoronate și ademenitoare. Acestea turbură sufletele, produc neliniște și frământări și împing pe conducători la neînțelegeri, iar țara este împinsă către dezastru.

Țara a rămas aceeași. Ea știe ce vrea. După cum a știut ce vrea și sub dictatura caroliană, ca și sub cea antonesciană. Conducătorii să pună urechea s'o asculte. Nu țara oficială, de vorbe și ploconeli, ci țara cea adevărată. Atunci i-a trebuit numai un semn, numai o încurajare, care a venit la 23 August, și a știut porni pe drumul cel adevărat, care era drumul țării și al neamului.

Țara știe și azi ce vrea. Ea își are drumul croit. Nu se lasă înșelată nici de vorbe, și nici nu se lasă doborâtă de săgețile veninoase. Ea va trage odată la răspundere pe conducătorii care s'au lăsat ademeniți și terorizați de vorbe și de principii și au creat atmosfera de neliniște și de nesiguranță.

Țara începe să acuze. Nu pe unul

sau pe celălalt, ci pe toți semnatarii actului dela 23 August. Toți, unii mai mult, alții mai puțin, sunt vinovați că mai presus de interesul neamului au pus alte interese și n'au știut menține solidaritatea dintre ei.

Țara, nu vorbitorii de ocazie — aceștia nu sunt țara — le cere conducătorilor dela 23 August să scoată din cetate Calul Troian, să scoată tot ceea ce-i străin de interesele neamului, să asculte numai de conștiința lor și a neamului și să creeze atmosfera de solidaritate dintre ei. Solidaritatea lor va însemna și solidaritatea neamului. Iar aceasta va putea rezista tuturor încercărilor și tuturor asalturilor.

Pe marginea vieții

Atâta vreme

cât omul ce crede altfel decât tine e numit „bestie“, „fiară“, „canalie“, „criminal“, nu e nimic de făcut pentru biata umanitate.

Fără o umanitate în vocabular, nu se poate ajunge la cealaltă.

De altfel există contradicție chiar între termeni: *democrație și luptă între clase* nu poate. Prin așa ceva nu se poate ajunge la umanitarism.

*

Una e regimul politic

și alta metodele. Ceea ce-l face simpatetic sau antipatic sunt acestea din urmă.

Și tot acestea îl fac să se înalțe sau să se prăbușească.

„GAZETA TRANSILVANIEI“

Factorii transilvani ai Unirii

Extras din Analele Academiei de Inalte studii comerciale și industriale Regele Mihai I Cluj-Brașov, 1940—1943.

Institutul de Arte Grafice „Astra“-Brașov p. 175

de Henrieta Cocea

În tumultul războiului oamenii noștri de știință și literații și-au adus contribuția de luptă pe teren spiritual — învingând toate greutățile — și continuând astfel munca științifică, singura în măsură a contribui la victoria principiilor etern valabile. Din răscolirea minuțioasă a documentelor trecute prin

filiera obiectivă (rațională) a cercetătorului și unită cu înlănțuirea faptelor se poate stabili adevărul.

Așa, de exemplu, adevărul privitor la etnicitatea noastră a fost relevat prin munca reprezentanților Școlii latine. Din frământări în incinta științei s'au lămurit întotdeauna lucruri ce erau sau păreau unora discutabile.

Anul trecut — într'un moment de impas al neamului — *Extensunea Academică* a organizat un ciclu de conferințe cu ocazia împlinirii unui sfert de veac dela Unirea din Alba-Iulia, având ca subiect acest eveniment. Fiecare din conferințele amintite constituie un studiu înfățișând rolul jucat de principalele noastre instituții în pregătirea Unirii. Își dau contribuția domnii profesori: I. Mateiu, P. Roșca, I. Gherghel, S. Cioranu, S. Lupaș și I. Gărbacea.

Rolul bisericii în pregătirea unirii naționale

Biserica strămoșească, spune d-l prof. Mateiu, este printre factorii transilvani esențiali care au contribuit la pregătirea și înfăptuirea unirii naționale din 1918. „De aceea, Neam și Biserică apar, încă din depărtata zare a vremurilor stinse, deplin contopite... Neamul românesc a plâns și s'a bucurat pe sfintele praguri ale Bisericii sale. Iată taina vieții lui milenare.“

Se face o frumoasă incursiune de

unde se desprinde rolul bisericii în cursul vremurilor. Biserica a pregătit conștiința „unității noastre de limbă și lege“. Iar sufletul românului și-a găsit întotdeauna în credință „mângâierile vieții și rosturile existenței“.

Ideea romanității și continuității noastre românești s'a răspândit cu ajutorul cărților bisericești iar la revoluția din 1848 biserica a participat prin preoții care au avut roluri de conducere. Mai departe se afirmă că în mișcările din 48 postulatul unității noastre integrale a fost susținut de Andrei Șaguna și preoțimea lui.

Se relatează apoi ce au realizat capii Bisericii pentru soarta Românilor — așa de exemplu Mitropolitul Miron Romanul „care a înfruntat cu un curaj admirabil“ îngâmfarea maghiară și a reușit „să salveze onoarea neamului său prigonit“.

De asemenea Mitropolitul Ioan Mețianu dela Sibiu care a combătut tendința Ungurilor de a desființa școlile

De ce?

de Lia Busuloceanu

„De ce” — e cuvântul care înfloreste mai des și mai spontan pe buzele copiilor. Hărțuiți de întrebările lor, cei mari se descurcă cum pot. Unii cu un „n'am timp acum”, grăbit și categoric. Alții cu acel „ești prea mic pentru a înțelege”, atât de jignitor pentru setea celor mici de a ști de toate. Alții, însă, se străduiesc să le dea satisfacție, tâlmăcind pe înțelesul lor explicația cerută.

Uneori, însă, întrebările copiilor te pun în mare încurcătură, căci încercând să-i lămurești pe ei, îți dai seama că nici tu nu ești prea bine lămurit.

„De ce trebuie să învățăm istoria antică?” — întreba deunăzi un copil pășit proaspăt în băncile primei clase de liceu. I-am explicat cum m'am priceput mai bine, dar simțeam că tot ce-i spun nu e adevărat, fiindcă de fapt noi ne fălăm cu această învățatură numai din vanitate, fără nicio încercare de asimilare mai adâncă. Așa cum unii oameni modești își mobilează cu mare lux o cameră mai arătoasă, pe care n'o deschid decât când au mosafiri, ei mulțumindu-se să trăiască în odăile meschine și sărăcicioase din fundul casei.

Vorbim cu toții despre vitejia și înțelepciunea celor vechi, cităm la tot pasul nume și fapte de eroi, dar cine se gândește să le urmeze pilda?

Semnatarii Dictatului de tristă amintire dela Viena învățaseră, de sigur, prin școli despre Mucius Scaevola, dar niciunul n'a încercat, după câte știu, să-și pedepsească mâna cu care păgubise țara, iscăbind.

Alții, care caută prin orice mijloace să evite o pedeapsă, fie ea dreaptă sau nu, uită că faima înțelepciunii lui Socrate se rează în bună parte pe seninătatea cu care și-a primit nemeritarea osândă la moarte.

Iar cei ce se cred chemați să conducă destinele popoarelor, se întreabă oare vreodată de ce Pericle a fost singurul om al cărui nume a pécetluit pentru vece istoria unui secol? Își amintesc ei uneori că marele om și-a pierdut dreptul de cetățean al Ateiei pentru că după 20 de ani petrecuți „la putere”, cum s'ar zice astăzi, n'a avut cu ce plăti o amendă la care fusese condamnat? Și când se dedau la represalii sângeroase împotriva celor de un neam cu ei, nu-și amintesc că, aproape fiind de a-și da sfârșitul, Pericle răspundea prietenilor care, adunați în jurul lui, îi preamăreau faptele: „Ați uitat una și cea mai frumoasă faptă a mea: n'am făcut niciodată pe niciun Atenian să poarte doliu”.

Avea dreptate copilul. De ce mai învățăm istoria antică?

Arde casa vecinului

și în loc să dai o mână de ajutor, stai de-o parte, tot trăgând nădejde că a ta va scăpa.

Când se întâmplă așa, să știi că dracul s'a încreștinat de dragul tău.

Dar tot drac a rămas.

neastre profesionale urmărind prin aceasta o mărgharizare totală.

Sunt amintite actele politice maghiare împotriva noastră și opoziția Bisericii române.

Studiul se încheie cu o închinare de recunoștință celor două Biserici care ocrotesc și astăzi sufletul românesc.

Rolul școlii în pregătirea Unirii

Arătând tenacitatea cu care Românii și-au păstrat bunurile spirituale în vremuri de restriște, dl prof. P. Roșca își începe studiul printr'o lămurire a sensului noțiunilor de educație și școală. Face apoi o privire, asupra evoluției școlii stabilind etapele în dezvoltarea școlilor noastre pentru popor până la secolul XVIII, influența secolului luminii cu inițiative din partea statului și cu inițiative din partea bisericii până la Șaguna, epoca lui Șaguna și epoca tendințelor de maghiarizare.

Vedem, trecând prin fiecare fază,

Doi scriitori bănățeni

de N. Georgescu-Tistu

În colecția nespuse de folositoare, denumită *Clasicii români comentați*, de subț ingrijirea profesorului N. Cartoian, a apărut un nou volum consacrat operelor celor 2 lugojeni, colegi de școală și prieteni: Victor Vlad Delamarina și Ioan Popovici-Bănățeanul, de care puțină lume își mai aduce aminte. Un destin extrem de asemănător le-a unit scrierile și acum, la o jumătate de veac după moarte.

Primul aparținea unei familii mai înstărite, de funcționari, iar mama lui: Sofia Vlad Rădulescu era un nume literar cunoscut prin revistele vremii: *Familia*, *Luminătorul*. Al doilea țânșise, prin cine știe ce forțe atavice ale neamului nostru dotat, dintr'o familie umilă de „maistorasi” opincari. Și la unul, ca și la celălalt poți urmări de timpuriu o pronunțată tendință spre cultură, ce se împletea în fericite (azi mulți vor zice: „naivele”) timpuri de-atunci cu o nestăvilă agitație națională. Iată pe cei doi copilandri de gimnaziu refugiindu-se — pentru că directorul și profesorii unguri disprețuiau dela înălțimea oficialității toate aspirațiile „valahilor” — la modesta școală primară românească din curtea bisericii lor și organizând acolo o bibliotecă și un cerc de serbări nevinovate în limba părintească. Inimoiși elevi au fost eliminați din gimnaziu.

Victor Vlad și-a găsit loc în școlile Regatului și a devenit, ca poet ce era cu înclinări romantice, ofițer de marină. Ioan Popovici își face priebgia pentru studii la Beiuș, Brașov și intră apoi la Institutul de teologie și pedagogie din Caransebeș. De aici, din cauza unei dragoste în care nota de asemenea romantică nu lipsea, a plecat la București într'o mică slujbă a Ligii Culturale. Sprijinit de Titu Maiorescu, a încercat să reia firul studiilor, cu finta de a ajunge preot de sat.

Aceeași boală necruțătoare: tuberculoza, le-a sfărâmat amândurora toate avânturile și la vârsta de douăzeci și ceva de ani, la puțin timp unul după altul, i-a culcat în cimitirul din Lugoj. Firește, opera lor era abia începută, dar puținul rămas dela ei întărește convingerea și regretul că literatura română a pierdut două mari talente, a căror desfășurare mai îndelungată ar fi dat roade însemnate. Ei se numără totuși printre clasicii noștri, fiecare printr'o notă distinctă, remarcată de atunci de Titu Maiorescu și adevărită cu vremea.

Victor Vlad a lăsat o serie de *Schite din călătorile mele*, care nudesul de caracteristice scrise. A publicat însă în *Dreptatea* din Timișoara și în *Familia*, binefăcătoarea revistă a lui Vulcan, mai multe poezii compuse în graiu bănățean. Sunt, în literatura noastră, cele mai bune poezii dialectale: *At mai tare om din lume*, *Scrisoarea Bincii*, *Țuca l moșu*, *Noi ni-s acasă!* și altele. Pe ici, pe colo, trebuie să i se alăture câte unui cuvânt rar, cu raza de circulație prea restrânsă,

corespondentul lui literar, ca să poți prinde și sensul acestora, de sigur, micșorează din farmecul bucății, dar totul e spus într'o limbă atât de vânoasă și de neaoșă, iar faptul povestit e atât de intens trăit și de viu redat (căci sunt mai toate niște simple istorioare hazlii), încât vraja artei pune stăpânire pe cititor și interesul nu e numai filologic. Titu Maiorescu, în studiile ce publică în *Criticile sale* despre cei 2 scriitori bănățeni, îndreptățește astfel valoarea literaturii dialectale: „Arta cea mai dezvoltată își primește sucult naivitatea ei inconștientă; de aceea și trebuie să fie națională; iar dialectele în deosebi sunt un izvor de întinerire pentru toată ființarea limbei literare”. (Ediția Socec, 1928, vol. III, p. 206).

Speranțe și mai temeinice se întemeiau nu atât pe versurile (compuse sub influența copleșitoare a lui Eminescu și apreciate prea indulgent de Maiorescu) cât pe cele 4 povestiri, câte a apucat să scrie Ioan Popovici-Bănățeanul: *În lume*, *După un an de jale*, *Din lume* și *Dela țarg*. Toate cuprind aspecte din viața meseriașilor bănățeni, mai precis a tăbăcariilor și opincariilor din Lugoj.

Mișcarea de naționalizare a literaturii noastre (în același timp, un proces de democratizare) prezenta până pe la sfârșitul veacului trecut aproape exclusiv viața dela țară. Orașul, mai ales suburbia, în genere cu un caracter românesc mai accentuat decât, centrul, era nebagată în seamă. Popovici a prins acest aspect și scrisul lui, care urmărește de aproape realitatea și amănuntele cele mai tipice într'un stil liniștit, cumpătat, are darul să ne facă a retrăi, prin sullivanul ce-l dă emotivitatea autorului, personajele și faptele lor. Vetustatea acestei proze stă doar în subiectivitatea puțin exagerată a lui Popovici. Prea sunt idealizati eroii și, prin contrast, prea sunt întunecați dușmanii lor. Dar vana subiectivă a ajuns o notă de singularizare a prozei românești, a părții celei mai mari în orice caz. O regăsim la Brătescu-Voinești, iar la Sadoveanu tinde să dea o coloratură specifică operei întregi, ca o formulă de artă nu mai puțin îndreptățită decât proza obiectivă, așa cum a observat dl Tudor Vianu în recenta sărbătorire la Academia Română a marelui scriitor moldovean. Pe scara valorii artistice rămâne atunci numai o problemă de dozare și de necesitate cerută de natura operei.

Volumul închinat lui Victor Vlad Delamarina și Ioan Popovici-Bănățeanul e prezentat cu pricepere de profesorul Alexandru Bistrițeanu. În afară de studiile introductive despre viața și lucrările celor 2 autori, bine documentate, sunt multe note foarte utile în subsolul paginilor și care explică expresiile bănățene mai necunoscute.

Seria *Clasicii români comentați*, publicată de Editura *Scrisul românesc*

Lucruri știute și nu prea

Potemkin

Vestitul favorit al Caterinei a II-a se zice că ar fi murit la Iași, la 15 Oct. 1791, în timpul unei plimbări cu trăsură în spre Jjia.

Cartierul Grant

din București, cu o faimă de neînviat azi, poartă numele de fată al Mariei C. A. Rosetti, ea englezoaică de origine.

Insemnări de o zi

Se cere pentru tineret

dreptul de vot dela 18 ani. În numele acestui tineret, protestăm. Pentru că: prin ce facultăți e mai breaz unul de 18 ani decât cel de 16?

Noi propunem vârsta de 16 ani neimpliniți, iar pentru fete cea de 15 ani neimpliniți. Aici putem și argumenta, dar n'o mai facem.

Unde mai pui chilipirul de-a trage „la fit” dela școală în zilele de alegeri.

Profesorul: Unde ai fost Ionescule ieri?

Elevul dintr'a IV: La vot, domnule profesor.

Profesorul: Păi bine, Ionescule, toată ziua?

Elevul: Toată, că era coadă ca la lapte, în timpul războiului mondial declanșat de Hitler.

Ministerul Educației Naționale

a scos din uz, dintr'un condei, trei istorici români: I. Lupaș, C. Giurescu și P. P. Panaitescu. Cărțile acestora „sunt considerate dăunătoare educației școlare prin numele autorilor”. Cu alte cuvinte, lucrările lor, din punct de vedere al conținutului ar merge și în aceste vremuri, dar „numele” autorilor „dăunează educației școlare”.

De vreme ce fondul cărților celor trei istorici e bun, propunem o soluție: mauualele să fie semnate cu un pseudonim oarecare. De ex.: În loc de „Istoria Românilor” de I. Lupaș, să punem Ion Sălișteanu.

Am salva măcar opera, dacă numele de familie al autorului a devenit atât de „dăunător” educației școlare”.

De altfel, alături de cei trei, tot atât de dăunătoare au mai fost decretate încă 25 de nume.

din Craiova, aduce bune servicii marului public și mai ales tineretului, punându-i la îndemână texte autentice, clare și explicate prin note prețioase. Organizarea colecției e nu se poate mai potrivită, merit ce se adaugă motivelor de recunoștință datorată profesorului universitar N. Cartoian pentru luminata-i activitate.

d-lui prof. I. Lupaș: „scriu cu toată căldura unui deșteptat simț național, exprimând... numai ceea ce este dorința și convingerea totalității Românilor ardeleni”.

Ziarele amintite au pregătit sufltele pentru marile probleme politice și naționale.

Autorul se ocupă apoi de ziaristica la Românii din Banat și părțile ungurene.

Revenind la Gh. Barițiu, iată cum este caracterizat: „Obiectiv și optimist... analizează Nestorul ziaristicii române de atunci chestiunile politice, economice și literare, învăluind totul într'o superbă aureolă națională”.

În 1881 se încheagă forțele elementului românesc. „Gazeta” la 1884 sub conducerea lui Aurel Mureșianu devine primul organ cotidian românesc.

Se relatează despre înființarea „Tribunei” din Sibiu la 1884 cu deviza „apărarea, lucrarea pașnică și reditoare”, însemnătatea și colaborării ei; despre „Tribuna” dela Arad de sub

cum s'a făcut luminarea prin școală a Românilor ardeleni, atitudinea guvernului maghiar față de școlile noastre și comportarea neamului nostru care n'a abdicat dela comandamentele conștiinței și demnității sale naționale. Se subliniază ținuta demnă a învățătorilor noștri din acele timpuri și munca neobosită a d-lor prof. O. Ghibu și I. Mateiu referenți și inspectori școlari pe atunci.

În substanțialul studiu se evidențiază dărzenia luotei dusă pe terenul școlar până la marele eveniment al Unirii contra acelor care au urmărit prin toate mijloacele desfășurarea noastră culturală și economică.

Rolul ziaristicii ardeleni în pregătirea Unirii

D-l prof. I. Gherghel la început face un istoric al ziaristicii din Ardeal în ordine cronologică. Manifestările noastre în presă au fost întâi „opinții ale începutului” pentru a deveni apoi mijloace de luptă pe teren național. La

începutul veacului al 19-lea „orice tendință de emancipare a elementului român era paralizată”.

Când dorința străbunilor noștri după un ziar românesc era mai arzătoare, Gh. Barițiu la 1838 pune temelile solide ale „Gazetei Transilvaniei”.

Iată ce spune Papiu Ilarian pe care-l citează autorul: „Nicăiri n'a fost vreodată un organ de publicitate mai binevenit decât Gazeta de Transilvania, chiar atunci, în mijlocul națiunii române”.

Ni se înfățișează cum a pregătit „Gazeta” terenul cultural național și cum evoluează din punct de vedere ideologic.

Se amintesc toate ziarele apărute de atunci și se insistă asupra celor mai importante. La 1848 apare „Învățătorul satului”, întâia foaie populară din Ardeal; „Telegraful Român” întemeiat de marele ierarh Șaguna joacă un rol important.

În ce privește atitudinea „Gazetei” și „Telegrafului” se citează cuvintele

„Robi în haine negre“

de Dr. Valeriu Stînghe

Cu acest titlu au fost caracterizați intelectualii de cineva la o întrunire politică ținută aici la Brașov.

Să mărturisim sincer, este o expresie cât se poate de potrivită, care în patru cuvinte, cu rezonanță de tragedie, rezumă toată trista, amara și spinoasă viață a celor mai mulți dintre intelectuali.

Prea adeseori conștiința publică confundă pe intelectuali, sau după felul de a-i numi al unora, pe „domnii“, pe „surtucarii“ cu oamenii bogați. Or să vedem cine sunt acești intelectuali, acești „domni“? Nouăzeci la sută dintre intelectualii români sunt fii de țărani, fii de muncitori, fii de proletari, ei înșiși proletari, proletarii intelectuali ai țării noastre.

Cu câtă trudă, înfruntând lipsuri și greutăți, demne pentru subiecte de romane, au reușit ei să-și făurească o carieră intelectuală. Ucenicia, care la muncitorii manuali durează maximum patru ani în care timp nu au niciun câștig material, la muncitorii intelectuali durează 8—13, anii școlarității de licean și universitar. Și muncesc acești ucenici intelectuali din greu, fără zăbavă. Liceenii și studenții fii de țărani nu au răgaz nici în vacanțele școlare, când ei nu ezită să pună mâna pe coasă și pe sapă, muncind din zori și până'n amurg alături de frații, surorile și părinții lor țărani, după cum liceenii și universitarii dela oraș nu se rușinează să pună mâna pe dalta și ciocanul tatălui lor meseriaș, sau să facă la nevoie muncă de salahor.

De ce să se jeneze medicul de azi să spună că o vară întreagă, după absolvirea clasei a 7-a liceală, a muncit, ducând piatră cubică cu roaba, când se pava actuala stradă Calea Victoriei din Brașov, după ce cu un an mai înainte toată vacanța mare muncise la așezarea scândurilor dela o cherestea din actuala Calea Bucureștilor din Brașov. Prin sudoarea muncii lui de peste vară s'a completat lipsurile materiale în gospodăria șubredă a unei mame văduve.

Tot aici e cazul să amintesc cazul unui prieten, astăzi inginer în Brașov, care veri de-a-

rândul, licean fiind, îmbrăca cunoscuta haină lungă de catifea bleu de muscal, făcând pe birjarul pe piață cu caii și trăsura tatălui său, în stațiunea climatică Sinaia.

Munca nu degradează; din contră onorează.

Și n'nsfârșit, când acești tineri proletari ajung în posesia unei diplome de bacalaureat sau de titrat, ce viitor le este rezervat? Cea mai mare parte dintre ei vor îngroșa rândurile oropsiților de funcționari publici români: profesori, învățători, medici funcționari, ingineri funcționari, ofițeri, funcționari de birou pe la diversele ministere, sau funcționari particulari a căror viață este de-acum pecetluită și sintetizată în cuvintele din cunoscuta frază: „Se naște bursier, trăiește funcționar și moare pensionar“.

Crede cineva că soarta acestor intelectuali este de invidiat? Eu cred că nu. N'avem decât să privim condițiile în care muncesc ei și retribuția muncii lor. După o

lună de muncă de rob prin birouri insalubre, 10—20 de mii de lei, cu cât e răsplătită această muncă, nu-i o leafă care să ademenească și să mulțumească în zilele de azi un om, mai ales dacă el are și familie.

E bine să se știe că un medic care are cel puțin 17 ani de studiu și care apucă să-și câștige pâinea în jurul vârstei de 25—27 ani, începe azi cu un salariu de 10 mii lei lunar. Se mai spune că medicul mai are și clientelă. Putem răspunde că clientela e chestie de șansă, e ceva pe care nu poți conta. Sunt doar atâția medici care trăiesc numai din leafă.

Nu mai vorbesc de celelalte categorii de funcționari.

Se mai spune că munca intelectuală e mai ușoară decât cea manuală. S'ar putea răspunde cu numeroase exemple spre a dărâma afirmația de mai sus.

De altfel procentul mare de tuberculoși pe care-l dau funcționarii și marele număr de pensio-

nați pentru motiv de boală contractată în timpul și din cauza serviciului, este destul de concludent.

Că vor fi între intelectuali și dintre aceia care se bucură de o viață mai omenească aceasta e un merit al lor, este o situație câștigată de cei mai mulți prin muncă neobosită, prin destoinicia lor, prin cumpătare, chiverniseală și economie făcută la timp, cu gândul curat de a-și aduna bani albi pentru zile negre. De altfel cunosc atâția meseriași, rude, prieteni și cunoscuți ai mei din Brașov, care au o situație materială mai prosperă decât a multor intelectuali. Aceștia însă sunt oameni care nu știu ce e lenea, nu cunosc cârciuma, nu cunosc jocurile de cărți, nu știu ce e risipa și-și cunosc meseria. Astfel de cazuri trebuie să ne bucure, acești oameni merită toată cinstea și admirația noastră.

Năzuința noastră a tuturor, muncitori intelectuali sau manuali, este să ajungem la acel grad de evoluție în scara civilizației, încât să beneficiem cu toții deopotrivă de avantajele ei, să aibă fiecare căsuța lui cu mușcată în fereastră, cu confortul modern, cu grădinița în față, cu viață tihnită și chiar cu mașina Ford la scară, așa cum trăiesc muncitorii americani.

Această fericire nu o vom ajunge însă decât dacă diversele clase sociale vor trăi într-o înțelegere perfectă. Intre intelectuali și muncitori este o interdependență obligatorie, unii nu pot trăi fără ceilalți.

Iată de ce săgețile veninoase pe care muncitorii le îndreaptă asupra intelectualilor prin expresii ca acelea de: Jos intelectualii! — sunt nedrepte, dureroase și dăunătoare tuturor deopotrivă.

Că muncitorii se cred neîndreptățiți, robi, din cauza mizeriei în care, recunoaștem, se sbat cei mai mulți, îi înțelegem foarte bine. Nu-i mai puțin adevărat însă că intelectualii, cu necazurile și mizeriile lor, își merită porecla de „robi în haine negre“.

Prin luptă și muncă neîncetată însă, bazată pe o colaborare strânsă, cinstită și loială între muncitorii intelectuali și manuali, putem spera într-o redresare grabnică a vieții noastre, favorizată fiind de climatul prielnic al democrației actuale.

Cum vorbeau strămoșii

Unui vizir, care-l spunea lui Miron Costin că Turcii au ocupat și Ca-

menița, cinstitul cronicar al Moldovei i-a răspuns:

Suntem noi, Moldovenii, bucuroși să se lățească împărăția din toate părțile, iară peste țara noastră să se lățească nu ne pare bine.

Miron Costin

Jertfa celor buni

de Ion Gherghel

E, pe semne, o lege divină, ca cei mai aleși fii ai pământului să fie chemați de timpuriu la ceruri.

Omul datoriei tot al datoriei rămâne, atât la îndeletnicirile pașnice, cât și la cele ale războiului. Cei buni și cinstiți își îndeplinesc chemarea, în muncă și tăcere, oriunde ar fi puși de implacabila Providență. Suferința le oțelește forțele de rezistență, durerea le înalță privirile spre ideal.

Reflexiile acestea îmi trec prin minte gândindu-mă și la alți foști studenți care și-au jertfit viața pentru desrobirea Ardealului: Bologa Petru, Nașiu Emil, Tășiedan Sabin, Duca Gheorghe, Ruja Ion, Postel Nicolae.

După Genu Drăgan, căzut în Moldova, viața altor foști studenți al Academiei Comerciale clujane din Brașov s'a frânt în cei mai frumoși ani ai vieții. Încă câțiva despre a căror stingeră a pătruns vestea dureroasă până la noi. Numărul poate să fie și mai mare. Zilnic așteptăm, cu sufletul la gură, să mai cadă tot alte și alte vestii, ca urmare a năprazniciei înclăștrii din pusta Ungariei.

Remus Ghișe. Atletul cu suflet de copil. Indrăgostitul de natură. Nu trecea Duminecă sau sâmbătoare să nu se avânte spre piscurile munților din jurul Brașovului. De cele mai multe ori singur. Rar în compania cuiva. Avea un cult pentru singurătate. Și o mare pasiune pentru muzică.

Pe când era student în anul ultim la Academia Comercială, în 1942, mă pomenesc cu Ghișe Remus „pe sub Tâmpa“. Venind la mine, îmi transmite rugămintea să le organizez un cor bisericesc. I-am expus dificultățile ce se opun înjghebarii unui cor de acest gen.

Nu s'a lăsat bătut și a insistat să facem măcar un cor obișnuit. Îmi vorbea cu atâta convingere, cu atâta patimașă încredere, încât n'am putut să-l refuz. Cu o mână de oameni am început, în toamna aceluși an, repetițiile corului mixt al Academiei. După opt luni de muncă, îngroșându-se, între timp, rândurile corului, am pășit în fața publicului din Brașov cu întâia manifestare cultural-artistică în sala „ASTRA“ (20 Mai 1942).

Remus Ghișe a fost inițiatorul și unul din stâlpii principali ai acestui ansamblu coral. Fără însuflețita lui promisiune că va garanta prezența colegilor și colegelor sale la repetiții, nu m'aș fi încumetat să pornesc la drum. Și s'a ținut de cuvânt.

Pe unde-o fi acum?

De undeva, din sferile astrale, sufletele eroilor amintiți privesc acum de două ori împăcate la opintirile noastre de pe pământ. Odată, că dorul rotunjirii hotarelor din spre Nord-Vestul țării noastre e împlinit, și-apoi, poate că și pentru continuarea entuziastă a manifestărilor cultural-artistice ale urmașilor lor dela instituția ce i-a format și pe dânsii într'un mod armonios: atât practic cât și eliberați de cătușele materialismului.

Altfel cum s'ar putea tălmăci frumusețea supremului lor sacrificiu?!

Numai Asociațiunea transilvană „Astra“ ne ajută să ne gândim la asta!

conducerea lui Rusu-Șirianu, „Românul“ lui V. Goldiș.

Se amintesc foile și revistele cu un caracter cultural:

„Familia“, „Unirea“, „Transilvania“, „Lucașfărul“, „cea mai strălucită revistă a neamului“, etc.

Intr'un nivel spiritual înalt, autorul ne înfățișază cum și-a îndeplinit fiecare ziar misiunea — lucru de o dublă importanță pentru actualitate, când se pare că s'au cam uitat antecedentele îndepărtate ale unor ziare și se face a nu se mai ști care poate fi misiunea unui ziar cu adevărat românesc.

Se relevă apoi ajutorul „idealist și entuziast“ dat presei de cărturarii: Bogdan-Duică, prof. S. Pușcariu, O. Ghișu precum și a d-lor A. C. Popovici și Gh. Moroianu.

Cu modestia de totdeauna autorul își încheie studiul caracterizându-l „nu e altceva decât o pioasă evocare“ și recomandă pentru închegarea frontului presei ardeleni „apostolat“ care ne va duce iarăși la izbândă.

(Sfârșitul în n-rul viitor)

Înscripții de-o zi

D-l Silviu Brucan,

o mare personalitate a României, cunoscută tuturor prin apriga luptă, dusă decenii de-a rândul, pentru mai binele patriei cere poporului „să-l măture“ din politică pe un oarecare Iuliu Maniu deoarece „prezența acestui strigoi în politica românească nu-și mai are niciun rost“.

Rămâne acum ca „poporul“ să se conformeze invitației adresate lui de proeminenta personalitate: d-l Silviu Brucan.

INSTANTANEE

Calofiloră și ananas

Mi-aduc aminte câtă iritație și consternare a produs, înainte cu câțiva ani, apariția calofilor pe piață. Nu știu dacă în industria textilă a mai fost vreodată un produs atât de urgisit ca această celofibră. Și cu drept cuvânt. Să cumperi tu o stofă cu bani grei, căci nu mai e vorba acum de sute ci numai de mii și de zeci de mii de lei, să dai — cum zic — sumedenie de bani pentru o haină și peste câteva zile să-ți lasă coatele prin ea și părțile mai proeminente ale corpului. S'a întâmplat aceasta, credeți-mă. Câți n'au blestemat pe Nemți pentru invenția aceasta ce se spune c'ar fi a lor.

Câte injurii la păgubași, la angiofill și alți asemenea „fill” care aveau acum o armă mai mult de-și discreditată adversarilor. De câte ori am auzit și eu cu urechile mele urări de tot felul, una mai rea decât cealaltă, la adresa părintelui acestor nenorocite invenții. Iar când treceam prin fața magazinelor de modă și priveam în vitrinele ispititoare ale mătăsuri, pânzeturile mai albe și mai curate decât zăpada Alpiilor, nu-mi venea să cred că acestea sunt numai niște iluzii optice. Și totuși cam așa erau. Deoarece abia îmbrăcate se destrămau și spălându-le se topeau, rămânând doar un pumn din toată splendoarea.

O femeie cunoscută mi-a spus că cheltuit — asta s'a întâmplat acum doi ani — optzeci de mii de lei pentru lingerie filcel sale ce avea să se căsătorească și după ce o aduse dela cusătoreasă și-a băgat-o în apă volnd s'o spele, s'a adunat ghem de n'a mai avut ce face eu ea.

Acum, fie că lumea s'a obișnuit și cu această pacoste ca și cu multe altele ce le-a adus războiul acesta cu sine, fie că experiența i-a făcut pe oameni să înțeleagă cum că utilizarea în mă ură prea mare a acestui produs dăunează comerțului textil, astăzi văd că nu se mai sperie nimeni de celofibră și nu se mai vorbește atâta de ea. În schimb azi e vorba să-și facă apariția o altă invenție, aceasta e de proveniență americană și are calitatea de a cuceri delat începutul publicului prin mult promițătorul ei nume. E pânza de ananas. Când zici ananas, te gândești la gustul delicios, la aroma și parfumul ce-l are acest fruct minunat, care în țara lui, în Brazilia se zice că crește pe marginea drumurilor, așa cum crește la noi, de pildă, cicoarea albastră.

Cine nu cunoaște ananasul, clorhina grea compusă din mici părțilele cu miezul portocaliu ce și se topește în gură? Ei bine, din acest fruct înmiresmat și fraged iscusința omului a ajuns să toarcă fire mai tari și mai durabile decât își poate cineva închipui. Albeața pânzei de ananas întrece de asemenea orice fabricație de acest soi, în special spălata și uscată la soarele cald al Braziliei.

Invenția, de fapt, nu e nouă. Prima pânză de ananas s'a țesut în țara aceasta înainte cu'n secol și mai bine. Nu se știe precis pentru ce au renunțat atunci la ea Brazilienii. Probabil dându-și seama că un articol alimentar atât de dulce și gustos cum e fructul de ananas e păcat să fie sacrificat pentru îmbrăcăminte.

Astăzi însă situația s'a schimbat. Clorchinele de ananas vor călători spre fabrici, vor fi puse sub teascuri, depănate pe roți și valuri de pânză albă și fină vor năpădi în curând plețele lumii. Poate vor ajunge și la noi. Ne vor îmbia prietenos din vitrine. Vor excela prin farmecul noutății și se vor îmbrăca parvenții cu ele.

La ce bun? N'avem noi bumbac în țară? N'avem cânepă și în? Amicii noștri Brazilieni mai mare pomană și-ar face să ne trimită ananasul așa cum îl culeg, să nu-și mai dea osteneala să-l toarcă și să-l țesă. Ne-ar face un

N'a venit ceasul, Români!

de

Vasile Popescu-Panfilie

Se dă în clipa de față o bătălie surdă pentru cucerirea puterii politice! Acesta-i adevărul pe care nu-l mai putem ascunde!

Unii vor alegei libere, alții grăbiți — puterea prin „acțiune directă”. E criză de guvern! Dar nu-i nouă. Dela 23 August, corpul nostru politic, se sbate, agonizează! Ne întrebăm, de ce? Incriminările vor curge și dintr-o parte și din alta; dar noi, cei ce nu ne-am robit sufletul niciunui partid politic niciodată, credem a vedea clar situația și pentru tămăduire invocăm pe Americani, în disperarea noastră, să vină să ne reunească prin teroarea aeriană, în loc să ne unim prin reciproca înțelegere și prin iubirea de frate ce ar fi trebuit să ne lege strâns în noua eră ce a început la 23 August. De ce sunt atât de turburări? De ce nu se poate stabili un guvern? Iată de ce! *Findcă unii din noi au uitat marile permanențe sufletești ale neamului: unirea, hotarele, neatârnoarea și în fine, existența noastră ca neam; au uitat că sunt Români, au uitat sbuciumata noastră istorie națională! Au uitat înflăcărea patimei politice care năvălește străzile, au uitat care a fost obiectivul de totdeauna al revendicărilor noastre naționale, al revoluțiilor noastre spirituale: libertatea ca neam și pământul patriei. Au uitat oare unii din filii acestui neam pentru ce au luptat înaintașii? Uitat-au cauza martirajului lui Horia sau al lui Iancu, Regele Munților? Lupta lor națională li se pare depășită, răsuflată, sau șovină? Dar națiunea noastră nu e încă eliberată, iar idealurile înaintașilor nu sunt stele stinse. Ele ard încă în inimile de Român. Lupta pentru apărarea unității noastre naționale și existenței noastre, nu izvorăște din șovinism, ci*

din durerea ceasului de față și de totdeauna. De ce nu văd toți! Naționalismul nostru e mult mai vechiu decât etichetele ce au apărut în ultimii ani: Legionar, fascist, hitlerist! El își trage izvorul din conștiința de neam, latin, a cronicarilor și din scăparea de sabie a lui Ștefan Vodă sau Mihai. Oare nu mai avem voie să fim patrioți, naționaliști? Dacă spui că ești patriot, însemnează că n'ai luptat și nu poți lupta decât într-o formație de dreapta, care, ca orice extremă s'a rătăcit? Nu! Naționalismul e legea sângelui! E legea instinctului de conservare și s'a născut odată cu neamul din coapsa Sarmisgetuzei. El e pașnic și nu irumpe decât în clipe de primejdie!

Dar nimeni nu are dreptul să-l monopolizeze sau să-l ia în derădere. Că sunt nedreptăți în organizația noastră socială este foarte adevărat! Că programele partidelor politice sunt — în bună parte — anacronice sau putrede, este iarăși adevărat. Chestiunea zisă socială se cere din nou rezolvată prin reforma agrară serioasă, prin salariul just muncitorilor și prin protejarea drepturilor lor pe cale sindicală. Ba mai mult: viitorul poate aduce reforme și mai îndrăznețe, pe care evoluția naturală a lucrurilor, le va impune. Dar vremea răfuelilor interne, răfuelilor de familie, n'a sosit încă. *Ceasul reformelor n'a sunat încă Români! Ceasul de față cere unire, ordine și libertate de a ne alege guvernul pe care îl vrea țara. Munca pentru refacere și pentru respectarea angajamentelor internaționale trebuie să ne fie singurul program. Ceasul de față vrea salvarea NAȚIONALULUI iar mâine, în binefacerea păcii, vom rezolva și SOCIALUL: Pământ țăranilor și salarii drepte muncitorilor.*

Cărți, ziare și reviste

Au apărut următoarele broșuri: „Hungarian policy of magyarization” de Ion Lupas, prof. univ.

Broșura are 31 de pagini și e tipărită la Sibiu, Tipografia Oct. S. Vestemianu, în limba engleză.

A doua broșură „Fazele istorice în evoluția constituțională a Transilvaniei” tot de d-l prof. Ion Lupas dela Universitatea din Cluj. Cele 54 de pagini tipărite la Sibiu la tipografia „Cartea Românească” din Cluj, sunt extrase din anuarul Institutului de Istorie Națională Cluj-Sibiu, vol. X.

Ambele broșuri au anul de apariție: 1944.

Foia Diecezană. Caransebeș 1944, Nr. 45, (Noemvrie).

În articolul „Biserica în centrul istoriei neamului” spune: „Poporul român care prin glasul inspirat al lui Andrei Mureșianu, preaslăvește și va preaslăvi în veac faptele preoților lui, care „cu crucea în frunte” au pășit triumfători înaintea ostilor biruitoare ale marilor noștri Volevozi, nu va uita pe ei ce și-au sacrificat viața trecătoare, trupească, spre a salva sufletul și ființa cea netrecătoare a neamului nostru”.

Voința Banatului. Timișoara 1944, Nr. 44 (Noemvrie). Al. Jeleleanu scrie că: „Țăranul are nevoie de bucoța lui de pământ, care dacă statul nu se va amesteca prea mult în treburile lui se va preface într'un adevărat izvor de bunătați. Țăranul român, înzestrat cu oarecare cultură și cu experiența care o are,

enorm serviciu acum când foamea începe să se rânjească la noi.

În ce privește fixarea prețului s'o lase în grija speculanților noștri. Se vor minuna Americanii ce afaceri strălucite pot face în țara aceasta.

va deveni un agricultor iscusit, ce nu va fi întrecut în niclo altă țară”.

Țara Oltului. Făgăraș 1944, Nr. 21, an. IV (Noemvrie), închină întreaga pagină vitezelor unității din Făgăraș care se întorc de pe frontul Ardealului unde au luptat începând dela Rupea până la Tg Mureș, îmbogățindu-se cu multe vrednice fapte de arme.

Telegraful Român. Sibiu 1944, Nr. 86 (Noemvrie). D-l Avram Petric indemnând pe omul de azi să se pună în slujba idealurilor înalte, susține că: „nu forța brută, nici civilizația rău înțeleasă și nici mașinismul orb păstrează națiunile, ci moralul întărit, purificat”...

Apropierea de noi și de cer este mentrea noastră și porunca ceasului de față.

Biserica și școala. Arad 1944, Nr. 45 (Noemvrie) povățuește cu glas domol și cuminte că „Cetatea mânturii noastre este biserica”, biserica noastră creștină ortodoxă care este și „Așezământul mânturii neamului nostru”.

Astăzi, mai mult decât totdeauna, susține autorul care nici nu și-a spus numele din multă modestie, să îmbrățișăm Biserica, cetatea mânturii noastre și să o cuprindem în inima noastră curată, prin cea mai pură credință și prin cea mai sfântă iubire.

Detunata. Zlatna 1944, Nr. 27—28 (Noemvrie), luptă din război și cu o înverșunare ce crește cu fiecare număr, pentru leuirea „durerilor din Țara Moților”. În același timp însă, harnicii contrafrați dela Detunata, nu lasă să treacă nedebătută, niciuna dintre problemele mari care agită azi sufletul neamului nostru.

I. S. D.

Brașovul celor trei Andrei*)

La 30 Noemvrie ale fiecărui an se prăznuiește de către obștea creștină ziua sfântului Andrei, cel întâi chemat la apostolie și propoveditorul învăturii creștine pe pământul pe care s'a născut, a crescut și trăiește poporul român, înainte de a fi orice dispută asupra lui.

După mărturia scriitorilor din primele veacuri creștine, Andrei a propovedit în Scythia Minor, adică în Dobrogea de azi. Și samănța aruncată de el a căzut în pământ bun și a adus rod înșutit. Sufletul tânărului popor a îmbrășat-o cu atâta putere încât i-a devenit legea lui de viață, „legea românească”. Ea i-a arătat drumul cel adevărat pe costișele istoriei, l-a apărut în vreme de primejdie și l-a scos la limanul mântuirii.

Dar ziua de 30 Noemvrie are pentru Brașov o semnificație de popas sârbătoresc și reconfortant. Ceva din privirea pe înălțimi, care te cheamă și te întăresc dacă te afli în depresiunile istoriei. Ziua de 30 Noemvrie reprezintă pentru Brașovul cultural, pentru spiritualitatea care s'a urzit în această cetate în veacul trecut — și martorii ei mai sunt încă printre noi — o zi de întâlnire cu aspirațiile de totdeauna ale neamului.

Căci în această zi a Sf. Andrei se ridică în conștiința noastră — a brașovenilor — chipul luminos al celor trei mari personalități care au purtat numele și au săvârșit fapte de apostoli: Andrei Șaguna, Andrei Mureșianu și Andrei Bârseanu, toți trei legați cu trup și suflet de Brașov.

Cel dintâiu a intuit realitățile neamului și a concentrat viața neamului sub raport cultural sub bolta Bisericii, ferindu-l astfel de pericolul înstrăinării. Pentru Brașov, Șaguna a așezat o vatră de credință și cultură, care se apropie de o sută de ani.

Lui Andrei Mureșianu îi datorăm strigătul de deșteptare și îndrumare a energiilor românești în luptă cu impliatorii de veacuri.

Iar Andrei Bârseanu, a făcut din Brașov o cetate culturală soră cu Iașul lui Titu Maiorescu.

Toți trei au fost minți luminate, vizionari și părinți spirituali ai acestei cetăți, și ai neamului românesc.

Trei mari personalități care au intuit tealișurile, sensul și postulatele lor și au potențat energiile de afirmare ale neamului.

Trei conducători de destine, care au îndrumat neamul lor prin mijlocul numeroaselor pericole și l-au învățat drumul luminei, demnității și al solidarității.

Trupul lui Andrei Mureșianu și al lui Andrei Bârseanu odihnește sub lespede grea din Groaverii Brașovului. Iar duhul lor, duhul celor trei Andrei ai Brașovului se apleacă întristat și poruncitor peste rătăcirile veacului.

Trei școli din Brașov le poartă numele: o școală primară și două școli secundare. Sunt trei fauritori, a căror credință în destinul neamului românesc nu s'a stins niciodată, trei pionieri, pe care cu drept cuvânt Brașovul îi poate numi ai lui.

V. C.

*) Acest articol trebuia să apară în nr. trecut al Gazetei, dar din lipsă de spațiu nu s'a putut publica.

Crucea Roșie filiala Brașov

a distribuit în luna Septemvrie la spitalele românești și rusești:

Franzele 3975 buc.; rahat 5233 buc.; țigări 42.097 buc.; biscuiți 9862 buc.; rahat 2300 kg.; mere 9242 buc.; cornuri 1295 buc.; struguri 614 kg. săpun 500 buc.; borcane cu compot 2 buc.; creioane 896 buc.; carnete 620 buc.; plicuri 600 buc.

Daravela Mușatelor

de Vasile V. Sassu

— Bună vremea vere Ioane!
— Bună, să dea Dumnezeu Gheorghe! Da încotro?

— D'apoi cu treburi pela domni ăștia dela tribunal. Iată, am îmbătrânit și prin judecăți încă n'am umblat dar..., așa mi-a fost ursita.

Decând cu daravela Mușatelor, mă poartă mereu pe la ușile tribunalului. Hm!

Relele satului, vor să-și scoată dreptul... D'apoi cum să și-l scoată când ele au fost cu buclucul? Nu știu zău nene Ioane, cum o scoate-o la cap. Se încurcă ștele tot mai rău. Dacă domnul ăla cu darea nu s'o împăca cu nepotul meu Dinu, eu cred că nimeni n'o săi mai descurce; Doar Dumnezeu, la judecata cea de apoi.

Ia stai oțăr moș Gheorghe și spune-mi mai deslușit, că eu nu sânt în bună cu daravela asta a Mușatelor.

— Cum zici? Încă n'ai auzit?

— Nu zău!

— Apoi dacă-i așa, hai colea la moș Chirilă să ne omenim o leacă cu niște secărică și în tihnă ți-oi spune din fir în păr toată istoria. Cum îți spusei, am albit și n'am umblat prin d'astea...

— Eu ași imbuca ceva. Am în traistă niște ceapă și o bucată de slănină, că vezi dumneata, omului când îi este foame, nu-i mai trebuie nimic și-apoi nici secărica lui moș Chirilă nu se prea trage pe nemâncate.

Scoțându-și domol din traistă merindea, Gheorghe, adâncit în gândurile lui, căuta firul povestirii să-l ia dela cap.

— Apoi să vezi Ioane, începu dregându-și glasul dogit, nici nu-ți dă prin miute de cele ce-i auzi... Se prășea a doua oară cartofii și cucuruzul, în Câmpșor, cunoști dumneata holda aia de lângă valea satului.

— D'apoi n'am prea umblat eu pe acolo, că...

— Ei, chiar la capul podului este și a fratelui meu Toader. Dar să dea Han-Tătar în ziua aceea când a pornit nepotu-meu cu sapa pe umăr într'o dimineață răcoroasă și mândră de August...

Ion mai umplu paharele cu mâna tremurătoare și-l mai încurajă... da hai, mai soarbe un pahar, că doar nu s'o face gaură în cer!

Că bine zici...

Dar când mă gândesc că trebuie să merg acasă și oi duhni a rachiu de îmi aprind paie pe cap cu nevastă-mea încât traiu bun n'oiu mai avea cât îi ziua

de mare, îmi pierd până și gustul vinului.

— Mă, bat-o norocul s'o bată, da zic vorbă că pe a mea nu o întrece dar pentru asta uite..., tot mai beau.

— Ei și după cum am spus mai înainte, într'o joi se gătește și nepotu-meu de câmp, ști la sapa. Umbla nevoie mare pe la Mușatele. Bag seamă dăduse în dăra însurătoarei iar Mușatele în dăra măritșului. Alerga de colo până colo ca un zănatec din zori până în răcori și astâmpăr nu mai avea. Când îl căutai, nu-l găseai. Mușatele îl zăpăciseră că prea era nebun.

— Te pomenești că l-o fi fost fermecat...

— Mai ști? Am tot auzit eu că ălea nu umblă cu lucruri curate... Păcat de el, zău, săracu, ce mai fecior liniștit era vere Ioane. La câmp muncea cât șapte. Se scula cu noaptea în cap, iar zorile îl prindeau pe brazdă. Doar seara când, rupt de oboseală se întorcea acasă, se mai astâmpăra. Acum? Te-a ferit sfântul! Când a fost la sapa a doua a tăiat aproape tot cucuruzul. Nu mai știa sărmanul ce face... și când mă gândesc... da, da, Mușatele l-au stricat!...

Așa!... și cum ți-am spus cum mergea cu sapa pe umăr fluierând printre dinți, le-a zărit pe Mușatele. Mă nene! Nici una, nici două, a rupt-o la fugă peste miriști de parcă îl apucaseră lelele.

— Da nu mai spune!

— Aaa! Apoi scârbelor le plăcea de el și nu știau cum să-l mai netezească și să-l țină numai în cinsteli. Sticla cu rachiu înroșit cu zahăr ars și fierț cu piper, nu le lipsea niciodată. Ce să-ți mai înșir vere Ioane, nu că ar fi nepotu-meu, dar băiatul nu avea niciun nărav urât. Ei acum de când cu Mușatele neică, s'a isprăvit... Și cum îți spuneam, când le-a zărit, parcă-l frigea pământul sub picioare, așa se ducea spre ele, vere I...

— Da tot îmi îndrugi de Mușatele ăstea, dar eu nici nu știu bine ce rost au în sat.

Așaaa! Atunci stăi neică o lecuță să-ți spun toată tanja. Mușatele vere Ioane sânt două surori mari și late.

— Așa!
— Așa! Ai mai mică se măritase după bietul Voicu al Reveichii, Dumnezeu să-l ierte.

— Va urma —

Livada

*Ascult cum se tângue duhul livezii
Că nimeni nu-i mușcă din cașul zăpezii,
Iar Crivăț, moșneagul pribeag și limbut
li duce nădejdea p'un țarm neștiut.*

*Stă gardu 'n genunchi de atâta nămete.
In ivărul porții scâncește pustiul;
Bătrânul cais se 'nchină sub plete,
Iar Vifor și-aleargă 'n galop bidiviul.*

*Visarea glicinei, visarea luțernii
Pornesc herghelii în imperiul iernii
Și 'ntreaga livadă îmi pare un mit,
Gândac de lumină în ger înlemnit.*

*Incuie lacătul și pleacă copile
Să-ți cauți în alte tărâmurii norocul!
Povestea visatelor tale idile
O știe doar noaptea, pustiul și focul.*

I. Sassu Ducșoara

Cooperația: limanul păcii și al armoniei

de pr. Ion Scurtu

Eo lege a firii. Un veac nou, ca orice naștere, numai prin lupte și suferințe izbutește să-și desfunde drumurile și să prindă germen de viață.

Totuși în vâltoarea răsturnărilor și a luptelor ce se dau în viața socială, cooperația prosperează în muncă și găsește mijloace pentru armonie și pace între membri ei. Iată cum:

Aici, în cooperație, intră și muncitorul sărac și omul împovărat. Dar nu cu capul plecat, timid și neputincios, nu! El intră și-și ocupă locul pe care îl merită, după puterea sa de pricepere și muncă, alături de cel bogat, căruia i se deschide intrarea numai după ce a îmbrăcat veșmântul iubirii aproapelui său.

Sunt puțini oameni bogați care intră cu gând curat în cooperație, dar totuși sunt. Contribuția lor, — nu numai în bani, ci mai cu seamă în experiență și pricepere — este însă neprețuit de folositoare.

Cooperația este singura aso-

ciație în care muncitorul sau plugarul intră, nu ca rob, ori slugă, ci ca adevărat stăpân și de multe ori, conducătorul mișcării întregi. Muncitorul, meșteșugarul și plugarul, în multe prilejuri se dovedește, că nu este mai pe jos ca bogătașul sau boierul.

Membri unei cooperative nu se înspăimântă când unul din rândurile lor cele mai de jos ajunge conducător. Alegerile consilierilor nu sunt altceva decât adevărate verificări prin voturi — un om, bogat sau sărac, are un vot — pentru cei mai pricepuți asociați.

Cine a avut prilejul să fie de față la o adunare a operatorilor vrednici și cinstiți, a plecat mulțumit, admirând solidaritatea și

Prin ofranda noastră să ne aproplem sufletele de sufletele celor ce se gădesc deparie de căminurile lor.

Prin ofranda noastră să înseninăm Crăciunul Armatei.

Cu darul nostru să ne mărturisim dragostea frățescă pentru cel ce sunt departe de noi.

munca unor oameni care prin puterile lor înfruntă mizeria și gădesc mijloace pașnice de înălțare.

Nu zic, există și asociați buclucași, nepricepuți și egoști, ce nu se astâmpără până nu împart un vot și un leu în patru.

Democrație și libertate! Sunt principii frumoase și sănătoase dacă ele reușesc să înfrățescă și să ajute pe săteni să scape din cleștele sărăciei.

Aceste principii ce tind să prăbușească prăpăstiile dintre oameni, *de mult au toate intrările deschise în cooperație*, pentru toți cei ce caută să găsească un spor de belșug și binecuvântare în viață. Se poate realiza într'adevăr, nu în mintea filosofilor, pacea și bunăvoia, atât de mult dorită.

Cei ce vorbesc de un traiu mai bun al oamenilor, să pășească primele trepte ale cooperației. În multe părți vor găsi realizări vrednice de urmat, nu vorbe seci care nu aduc niciun folos.

Biruința cea din urmă

de T. M. Frăsineanu

— Continuare din pag. 1-a —

după ce atâtea porți ferecate s'au prăbușit înaintea iscusinței sale, după ce a cucerit, una după alta, toate vrăjile cele din văzduhuri, din ape și din stânci, după ce a schimbat, în toate chipurile orândă dreptății și a domniilor, omul se va găsi dintr'odată cu sufletul pribeag și istovit, înaintea celei mai de pe urmă dintre porți,

Și mult se va minuna de ușurința porții acesteia, care se va deschide fără zăbavă și fără opinteli și-l va primi în lăuntru ei, în cetatea tuturor lăuntruilor lumii, acolo unde taina nu se lasă biruită ci ea însăși birue pe om.

Și atunci, mult căutata deslegare a dreptăților și a păcii va sta înaintea-i,

luminoasă și limpede ca cerul primăverii.

După atâtea biruințe pământească, după atâtea hăulitoare răscoliri, după ce va fi înnotat în glorie și sânge, după ce va fi schimbat, în toate chipurile orândă dreptății și a domniilor, omul își va apleca genunchii și va înțelege tot ceea ce n'a înțeles până atunci.

Căci Cel care-l va agrăi aci, la pragul celei mai de pe urmă dintre porți, nu seamănă nici văzduhului, nici stâncilor, nici apelor. Iar glasul Lui nu este nici semeț ca al învingătorului, nici plângător ca al celui învins.

Ci este limpede și cuprinzător și tare, încât toată priveliștea și tot tâlcul lumii scapără în fiecare sunet și în fie-

care undă de lumină. Și este învăluito și cald, încât toate țările și toate asprelile lumii se apleacă și se topesc înainte-I

Iar orândă dreptății și a domniilor își va primi pecete de adevăr — și dragostea se va instăpâni pe pământ, înfrățind întru aceeași dumnezeiască râvnă, oameni și popoare — căci Cel care va cuvânta aci, în pragul celei mai de pe urmă dintre porți, nu va fi nici om, nici popor și nici vreo iscusință pământească.

Va fi Hristos.

Toți-una

Așa a spus cândva un mare poet român. Și mare adevăr a spus. Vorbele acestea se privesc și pentru oameni și pentru popoare.

Neamul românesc, de când a fost altoit aici pe vajnicul trunchi dac, una a fost în graiu, credință lege și în obiceiuri.

Cunoștințe folositoare

Din frumusețile țării

Munții României nu sunt înalți, dar nici prea întinși. Numai un sfert din țară este mai înaltă de 1000 metri. Pe alt sfert se întind câmpii joase. Aproape jumătate din fața țării este formată din dealuri. Banatul, Crișana, dar mai ales Moldova sunt deluroase.

E partea din țară cu multe sate, cu popor numeros, cu așezări temeinice și gospodăroase.

Numai dealurile din preajma munților sunt mai înalte, mai priporoase, de te ostenești la mers. Cele întinse în restul țării sunt domoale, cu coasta trăgănată, de pot boii trage brazdă pentru ogoare.

Aceasta e și frumusețea lor. Spina lor e umbrată de întinse păduri de fag, dar mai ales stejăriș. Pe coaste se întind ogoare cu sămănături.

Satele, cuib de case îngrămădite, sunt adăpostite la gură de vale sau la mijlocul coastei unde izvoarele dau apă răcoritoare. Sunt sate cu gospodării întemeiate, cu pomi ce le țin umbră.

Dealurile sunt ademenitoare tocmai prin variația podoabei lor, primăvara cu verdele proaspăt al pădurii întinerite, ori cu ninsoarea florilor îngălbenite, roșcate, cu podoaba fructelor coapte, cu stogurile de fân în jurul caselor ce strălucesc în asfințit de soare, prin curățenia pereților văruși.

Pământul și ghețurile

Un tânăr învățat care a trăit cu vreo 80 de ani în urmă, făcând săpături în Suedia a descoperit o regiune în care lutul era suprapus în mai multe straturi bine deosebite unele de altele. În urma aceasta a scris o carte intitulată „Scala timpului”, în care explică cum s'au depozitat nămolurile rezultate din ghețuri. Astfel a stabilit el „epocile de ghiață” care au acoperit în vremurile îndepărtate suprafața pământului. El spune că au trebuit 4500 de ani pentru ca să se topească stratul de ghiață care a acoperit odinioară părțile de nord ale Europei, adică Suedia, Norvegia, Laponia și Finlanda. Cu 9000 de ani în urmă aceste țări erau acoperite cu păduri de ghiață având o înălțime de câteva sute metri.

Lemnul din Australia

În Australia s'a găsit un lemn ciudat. Ciudățenia lui apare când îl pui pe foc pentru că el arde chiar și dacă e umed și plin de apă. O bucată din acest lemn pusă pe foc la un capăt arde cu flacără în timp ce la celălalt capăt țâșnește apa din el. O altă curiozitate este că lemnul din specia asta chiar când este uscat ca sfarogul, nu vrea să ardă de loc dacă n'are un puternic curent de aer.

Elefanții din India

În India trăiesc două feluri de elefanți: sălbatici și domesticiți. Cei sălbatici trăiesc ascunși prin codri, cei domesticiți pe la casele oamenilor, ca la noi bivoli și câinii. Indienii îi încarcă cu poveri și merg cu ei după treburi. Cum elefanții sunt greoi și umblă foarte încet, ajunși pe străzile orașelor cu mare circulație de automobile, ei sunt o adevărată piedică.

Multe automobile s'au izbit noaptea de ei și s'au răsturnat, pentru că elefantul nu se ferește din drum. De curând stăpânii elefanților au fost îndatorăți să le pună noaptea un lămpaș alb la frunte și altul roșu la coadă, exact ca la mașini, pentru a se evita „accidentele de circulație”.

Vieața lungă

Știința a ajuns la rezultatul că viața lungă este o însușire familiară, care se moștenește din tată în fiu. Oamenii cu viață lungă pot fi plugari sau cărturari, dela sate sau dela oraș. N'are aface dacă ei dorm mult sau puțin, dacă mănâncă bine sau țin o dietă. Cauzele vieții lungi atârnă, ce e drept, și de felul de traiu al omului, dar predispozițiile moștenite sunt hotărâtoare.

Cum e soiul așa e și puterea de viață a familiei. S'au văzut și oameni care nu s'au ferit de ținută toată viața și totuși au trăit 80—90 de ani.

Cronica științei

Scrisul hipnotizaților

După părerea unor cunosători scrisul — în înțeles de caligrafie — nu atârnă numai de musculatura mâinii.

El răspunde mai ales unei stări sufletești. De aceea scrisul oglindește în mod sigur personalitatea și caracterul omului ce scrie. S'au examinat multe scrisori dela persoane care au scris în stare hipnotică. a) Unora dintre aceste persoane li s'a sugerat ideea că sunt copii de 10 ani. b) Altor li s'a spus în cursul adormirii, că se găesc pe o treaptă socială mult mai înaltă decât aceea pe care o aveau. c) Sau invers, unui funcționar înalt i s'a sugerat ideea că este măturător de stradă. Odată căzuți în stare hipnotică, li s'a comandat să scrie. Scrisul celor din urmă semăna perfect cu felul scrierii lor din copilărie. Caligrafia grupului al doilea arată un nivel cultural nebănuț de înalt pentru persoanele respective.

Funcționarul din grupul al treilea a dat un scris ca și când toată viața sa n'ar fi făcut decât să măture străzile.

După ce au fost trezite din hipnoză persoanele au fost rugate să scrie din nou așa cum obișnuiesc ele. Rezultatul a fost că niciuna n'a reușit să-și imite scrisul din starea hipnotică.

Iar deosebirea între cele două feluri de scrisoare era atât mare încât nimeni n'ar fi zis că ele aparțin aceleiași persoane.

— De ce amâi pe-a doua zi împlinirea hotărârilor tale bune? Rădică-te — și pornind, spune: Iată vremea lucrului, iată vremea luptei, iată vremea îndreptării mele.

CUPRINSUL

- Gh. Tulbure: Poporul somănesc — așa cum este el
 T. M. Frăsineanu: Biruința cea din urmă
 Vasile V. Sassu: Daravla Mușatelor
 I. Sassu Dușoara: Livada
 Pr. I. Scurtu: Cooperația: limanul păcii și al armoniei
 Cunoștințe folositoare
 Cronica științei

FOAIE

PENTRU

MINTE, INIMA ȘI LITERATURA

Săptămânal al „GAZETEI TRANSILVANIEI” pentru cultura poporului

Nr. 47

Redactor GH. TULBURE

9 DECEMBRIE 1944

Poporul românesc --- așa cum este el

de Bădicu Gheorghe

Intins între hotarele lui firești și strămoșești, — unde l-a așezat Dumnezeu cu 'n rost anumit —, poporul nostru se înfățișează în toate vremurile și pretutindeni cu aceeași fire aleasă, cu aceeași însușiri frumoase și statornice, care-l deosebesc de vecinii săi. Adevărul e acesta: l-am mai spus și noi și mulți alții. S'a mai spus deasemenea, că zestrea cea mai prețioasă a poporului nostru sunt însușirile lui sufletești, inima lui de om și creștin, care rar se întâlnește la alte neamuri.

Calitatea aceasta ne-au recunoscut-o și străinii din alte țări și — deși n'o mărturisesc pe față — socotim că în taina gândului lor chiar și concetățenii noștri de altă limbă.

Unul din învățații neamului — cel mai în măsură să judece cu mintea luminată și fără părtinire, însușirile bune și rele din firea poporului nostru, — a fost profesorul Ion Sîmbulescu.

— Românul — scria acest mare iubitor al țaranului — e primitor, bun la inimă și plin de omenie față

de toți. El nu știe ce este ura și cruzimea. El își împarte bucățica de pâine cu orice străin călător și chiar cu prizonierii dușmani, când se găsește pe câmpul de luptă. Niciunul din neamurile care trăiesc sub un acoperiș cu el nu se poate plânge de prigoniri necreștinești. Dar mult a suferit Românul din partea lor în cursul veacurilor.

Are el o vorbă înțeleaptă: Cu răbdarea frecii și marea. Nu se pripăste. Pășește încetșor, dar face drumuri lungi. Muncește pe îndelete, dar când trebuie o întinde până noaptea. E vesel chiar și în sărăcie.

Străinii însă îl judecă de multe ori nedrept, pentru că nu-l cunosc îndeajuns. Se spune, bunăoară, că

Sunt foarte mulți care cred că cu arma minciunii ojung departe. Mare greșea! Adevărul oricât ar fi el ascuns iese la iveală ca uleiul deasupra apei. Puterea adevărului este atât de mare încât niclo piedică și niclo și-retlic nu-i poate sta în cale.

Biruința cea din urmă

de T. M. Frăsineanu

Mare e puterea omului. El a biruit focul și apa, a străbătut depărtări și văzduhuri, a îmblânzit și a strâns sub stăpânirea sa toate tănuitele puteri ale pământului, a desghiocat vraja pietrelor, s'a afundat în ape și în genuni de cer, a furat taina cuvântului îndepărtat și a însulițat fulgerul furtunilor într'un țepoiu de fier.

E atât de minunată priveliștea izbânzilor acestora, încât își vine să crezi că drumeția și istovul lumii se apropie

de sfârșit și că desăvârșirea ne așteaptă pe undeva, pe-aproape.

Așa și este.

Puțină este taina care a rămas nerăscolită încă și nu va trece multă vreme până se va răscoli și ea.

Când omenirea va ajunge să cunoască și să stăpânească toate stihile care urzesc din văzduhuri, din ape și din afunzimea fierbinte a pământului, chipul și întâmplările vremii, când mințea cea omenescă nu va mai cunoaște opreliște, ci totul îi va sta la îndemână, deschis și aplecat, atunci pământul cu toate ale lui, își va fi sfârșit domnia, iar omul în veci, această neastâmpărată ființă, va ajunge să tânjească de dorul altor izbândiri, își va înălța cugetul deasupra cuprinderilor răpuse

de răvna și de mintogenia sa și va adulmeca în înalțuri, după alte zodii și după alt destin.

Vor veni și vremile acelea — și fața lor nu este departe — când duhul omenesc se va întoarce înspre căutări lăuntrice și va înșoșa după taine din acelea care nu se vor lăsa biruite, ci ele îl vor birui pe om.

Și din această minunată înfrângere a lui, din recunoașterea acelor taine care nu se vor desghioca decât pentru a-l cuprinde și a-l înșoșă, din această ingenunchiere înaintea celor dinlăuntru, omul va culege cheia de aur pentru cea din urmă dintre porți.

După atâta biruință pământească,

Continuare în pagina 3-a

Cronica Războiului

Criza politică internă

Vieața politică internă a cunoscut în ultimele zile una dintre cele mai grele crize de guvern în vremuri de liniște criza n'ar fi provocat nicio îngrijorare. Acum însă, când avem de îndeplinit atâtea cerințe, ea a dat de gândit oamenilor politici cărora le este încredințată așezarea unor orânduiri care să corespundă imperativului ceasului de acum. Pe deasupra tuturor divergențelor, spiritul de unire a triumfat, conducătorii celor patru partide democratice s'au înțeles și o nouă echipă ministerială a fost încredințată să conducă gospodăria Statului. Nu e loc să vorbim despre greutatea ce apasă pe umerii noilor conducători de ministere, mai ales că majoritatea problemelor sunt cunoscute de cel din urmă cetățean, cu propriile lui simțuri. Credem însă că nu este de prisos să amintim bunilor Români, acelor Români conștienți de trecutul nostru istoric, că destrămarea sufletului nostru nu ne aduce niciun folos. Și nu aduce niciun folos mai ales țării care are atâtea nevoie de unitatea sufletească a întregului neam. Dacă la 23 August Românii de pretutindeni au simțit cu adevărat binefacerile trecerii țării noastre de partea aliaților, ce acte atât de mari, ce nepotriri stau în calea unei perfecte înțelegeri între frați? Sunt ele mai grele ca actul dela 23 August? Ne îndoiim că credem că ar fi așa! Patru tovarăși de luptă au pornit la drum greu jurându-și că vor merge până la capăt. Și până la capătul drumului mai este cale lungă de mers. Dacă unul se poticnește, ceilalți datori sunt să privească tot înainte spre raza de lumină care indică luminișul spre care au purces. Atunci și numai atunci pot să privească în direcții opuse, să-și caute alt drum, spre alte orizonturi.

Atâtea vreme însă cât ținta n'a fost ajunsă și urcușuri mai sunt încă de trecut, poporul încrezător în ei îi cheamă la datorie. Exemplul de unire și de dragoste frățească se cade să pornească dela cei mai înțelepți, iar aceștia se presupune că sunt în fruntea țării. Puhoiul de ură și de discordie nu va putea fi oprit decât de cei chemați să stăvilească patimile. Când patimile vor înceta vom avea acea atmosferă binefăcătoare în care toți factorii de producție și progres vor da randamentul cerut de puterea de viață a unui popor care a dat dovadă de atâtea cumințenie.

„Peirea ta prin tine, salvarea ta tot prin tine”, este maxima care de veacuri stă la răscrucea vieții indivizilor și națiunilor. Ce apel la unire și ce exemplu mai convingător poate constitui în vremurile de acum decât această maximă care cu adevărat poate fi salvatoare pentru noi.

Crezul nostru de fiecare ceas să fie „unire”, unire românească. Sudalma și ocara să le lăsam în seama altora care nu mai au nimic de pierdut, nimic de apărut.

Iată postulatul celor care de îndeplinit noua echipă guvernamentală pusă sub conducerea d-lui general Nicolae Rădescu, Șeful Marului Stat Major al armatei. De altfel noul guvern cuprinde majoritatea membrilor vechiului cabinet, cu excepția ministerului de interne, care va fi condus de d-l general Rădescu, și ministerul de război încredințat d-lui general Negulescu.

Preocupările de seamă ale noului guvern sunt: respectarea ar-

mistiștilul, intensificarea producției în principalele domenii de activitate, menținerea ordinii interne și ducerea războiului până la zdrobirea hitlerismului.

Vieața politică internațională

păstrează aceeași efervescență provocată de gravele incidente de stradă care au avut și mai au încă loc în diferite țări ale continentului nostru.

Dacă în Belgia și în Italia lucrurile sunt pe cale a se limpezi, apoi în Grecia ele merg din ce în ce mai rău. Poporul grec care a trecut prin atâtea neazuri nu a fost cruțat de dezordinile care amenință să ia proporții catastrofale.

O ultimă telegramă vestește că în Atena au fost înregistrate numeroase ciocniri între elementele partidelor de stânga și cele de dreapta. După știrile primite la Londra o divizie înarmată a partidului de stânga E. A. M. a intrat în Atena și a ocupat toate posturile de poliție.

Privitor la incidentele din Grecia d-l Churchill a făcut declarații în Camera Comunelor. „Este penibil că chiar la Atena se întâmplă astfel de lucruri” a spus premierul britanic.

„Poporul grec este astăzi amenințat de pericolul foametei, a inflației financiare și acum de războiul civil.

Anglia și America vor da fiecare ajutor poporului grec. El este liber să-și aleagă un guvern monarhic, republican, un guvern de dreapta, de stânga, dar trebuie să aștepte ca situația internațională să reîntre în normal.

Dacă poporul grec nu va asculta acest sfat, Anglia nu va ezita să folosească trupele sale pentru a restabili ordinea în Grecia”.

Lucrurile sunt însă departe de a se liniști. Patrioții greci membri ai partidului de stânga au atacat sediul comandamentului anglo-grec din Pireu, și au omorât și rănit mai mulți marinari englezi. În toată regiunea Pireu și Atena a fost declarată greva generală.

Primirea generalului De Gaulle

la Moscova a fost preocuparea presei și posturilor de radio. În emisiunile posturilor de radio americane s'a evidențiat faptul că prietenia dintre U. R.

„CORONA”
Filatură de lână S. A. R., Ghimbav

Convocare

la

adunarea generală ordinară

a firmei „Corona” Filatură de lână S. A. R., Ghimbav, care va avea loc, Joi, 28 Decembrie 1944, ora 16, în sala de ședințe a fabricii de postav Wilhelm Scherg & Cie. S. A., Brașov.

Ordinea de zi:

1. Prezentarea bilanțului și contului de profit și pierdere despre exercițiul 1943/1944. Urmează raportul respectiv al comitetului de cenzori.

2. Hotărârea asupra întrebunțării venitului net pentru anul de gestiune 1943/1944. Urmează raportul respectiv al comitetului de cenzori.

3. Hotărârea asupra descărcării consiliului de administrație și comitetului de cenzori pentru anul de gestiune 1943/1944.

4. Alegerea a 3 membri ordinari

de **Mardare Mateescu**

S. S. și Franța bucură poporul român care vede în ridicarea Franței la rangul pe care l-a avut, cu patru ani în urmă, pe o soră mai mare de care a fost legată în toate timpurile.

La Moscova generalul De Gaulle a avut întrevederi cu Mareșalul Stalin și cu d. Molotov.

In Italia

guvernul nu a fost constituit. D. Eden a declarat în Camera Comunelor că a fost împotriva contelui Sforza, pentru că acesta a lucrat împotriva guvernului Badoglio. Apelul pe care d. Bonomi l-a făcut celor șase oameni politici refugiați în Elveția nu a dat până acum rezultatul dorit. D. Togliatti, din partea comunistilor și d. Nenni din partea socialistilor au răspuns la oferta făcută de d. Bonomi. Dacă partidele democratice creștine vor da sprijinul lor unui guvern Bonomi, s'ar putea ca formula să reușească.

Parlamentul

Statele Unite a dat aviz favorabil unei rezoluții pentru redeschiderea Palestinei pentru Evrei. În rezoluție se spune: „Statele Unite vor folosi bunele lor oficii pentru ca porțile Palestinei să fie deschise Evreilor, astfel ca Palestina să fie colonizată și să devină o comunitate liberă și democratică”.

Reunirea națiunilor unite

va avea loc probabil în luna Ianuarie sau Februarie 1945 la Washington. În cercurile bine informate s'a declarat că această conferință va precede orice altă reuniune a celor trei mari puteri, la care va participa și Franța.

Mersul războiului

Eforturile de război sporesc mereu. Trupele engleze și americane atacă cu forțe masive în sectoarele respective. Astfel, în sectorul bazinului Saar trupele americane au deslănțuit un atac pe un front de 15 km. și se găsesc în apropierea orașului Saarbrücken. În Olanda trupele aliate stăpânesc malul de apus al râului Meusa. În Italia a fost ocupat orașul Ravena.

Pe frontul de răsărit, în Ungaria, au fost ocupate peste 100 de localități în regiunea lacului Balaton. În ultimele zile a fost lărgită breșa de înaintare spre granița Austriei.

și 3 membri supleanți în comitetul de cenzori.

N. B. În cazul că adunarea generală ordinară chemată pe ziua de 28 Decembrie 1944, nu va fi în număr, adunarea generală ordinară va avea loc Vineri, la 29 Decembrie 1944, cu aceeași ordine de zi, la aceeași oră și la locul indicat mai sus.

Ghimbav, la 8 Decembrie 1944.

Dr. Nicolae Precup ss.
Administrator de supravegh.
Wilhelm Schreiber ss.
Președinte

Danie

D-l Dr. Marie Debu a mai contribuit la Masa studenților dela Liceul „Andrei Șaguna” cu 15 000 lei la fondul înființat în amintirea iubiților săi părinți: Preot P. Debu și soția Ileana n. Bărbat din Toderița. Pildă și pentru alții.

Fabricile de postav și țesături de modă din Brașov

Wilhelm Scherg & Cie S. A.

Convocare

Subsemnatul Victor Moldovanu în calitate de administrator unic la S. A. W. Scherg et Co. Brașov, numit de Ministerul Economiei Naționale prin decizia Nr. 77975/944; având în vedere dispozițiunile art. 5 din legea Nr. 477 publicată în Monitorul Oficial Nr. 231 din 6 Octombrie 1944; având în vedere și dispozițiunile statutului soc. an. W. Scherg et Co. Brașov;

C O N V O C

adunarea generală extraordinară a acționarilor soc. an. W. Scherg et Co. din Brașov, Str. Dorobanților Nr. 2, pentru ziua de 23 Decembrie 1944 ora 8 a. m., la sediul social al societății, din Brașov Str. Dorobanților Nr. 2, la ordinea zilei fiind alegerea noului consiliu de administrație.

În cazul când adunarea generală extraordinară convocată pentru ziua de 23 Dec. 1944, nu va întruni numărul statutar al acționarilor, această adunare se va ține în ziua de 24 Decembrie 1944, ora 8 a. m., în același loc și cu orice număr de acționari prezenți.

Brașov, la 8 Dec. 1944.

AVIZ

Institutul de Limbi Moderne de pe lângă Academia de Inalte Studii Comerciale și Industriale „Regele Mihai” Cluj-Brașov, de sub președinția d-lui prof. I. Ol. Stefanovici-Svensk își deschide seria de comunicări Marți 12 Decembrie 1944 prin:

„Lexicograful și rostul lui”

cu deosebită privire asupra lexicografiei române, comunicare făcută de d-l prof. univ. C. Lacea membru de onoare al Academiei Române.

Locul și ora ședinței se vor anunța ulterior.

Publicațiune

Se aduce la cunoștința generală că s'a prelungit până la 15 Decembrie a. c. inclusiv plata contribuției minime la împrumutul Apărării Naționale din 1944 pentru toate categoriile de contribuabili.

Orice suspendări sau eșalonări de plată date peste această dată sunt anulate.

Se menționează că peste această dată contribuția se va transforma de drept în impozit și cei în restanță vor fi urmăriți la plată conform prevederilor Codului de Procedură Fiscală.

Primăria comunei Zizin jud. Brașov

Nr. 703/1944.

Publicațiune

Se aduce la cunoștința celor interesați că în ziua de 16 Decembrie 1944 orele 8, se va ține licitație publică orală pentru vânzarea cantității de 700 metri steri, egal 175 stj. lemne de foc în localul primăriei comunei Zizin, care formează parchetul 1944/945, din pădurea „Lucaci”.

Prețul de strigare a unui m. ster este de lei 400, garanția de 10% se va depune după valoarea întregului material precum și valoarea întregă a materialului.

Licităția se va ține cu respectarea dispozițiilor art. 88—110 din L. C. P. și normele în vigoare.

Prețul de adjudecare se va achita integral imediat după licitație.

Condițiunile de licitație se pot vedea de către cei interesați la primăria comunei în orice zi și oră de birou. Zizin 29 Noembrie 1944.

Primar, **Nicolae Dogaru** Notar, **Marin Băra**

Unde sunteți, gazetari?

de
Ion Colan

Unde sunteți că, iată, arde casa pe noi!

Ne pândesc toate răsturnările, macină din țaria noastră toate morile vrajbei.

Unde e presa română să pună zăgaz vorbelor pline de venin ce gâlgăie dintre valurile rotativelor, a vorbelor ce dau năvală din straja gurii?

Țară, unde ți-s gazetarii temnițelor maghiare, a fericiților gazetari ce nu se înspăimântau de mucigaiul inchișorilor?

Unde, că nu-i găsim decât rari, ici-colea câte unul, stâlpi izolați în mijlocul prăpădului ce rânjește la noi din adâncul lunilor ce vor veni.

Tu, bătrâne Barițiu și voi trinitate a Murășenilor, și voi dela sibiana „Tribună“, și voi dela „Drapelul“ și „Românul“, voi toți răsturnați pietrele funerare subt care odihniți, dați cu piciorul gloriei pe care v'ați câștigat-o, sculați-vă din morminte și smulgeți-ne condeiele din mâni arătându-ne încă odată cum trebuie să se scrie atunci când nația e în cumplită cumpănă.

În voi ni-i toată nădejdea, fiindcă voi credeți în scrisul vostru, pe când noi ne bălăbănim în savante teorii, zâmbim duos fiecărei amenințări, ne gudurăm pe lângă cel ce strigă mai tare, ne priponim cuvintele de țărșii tuturor precauțiilor, ca nu cumva importanta-ne piele, evaluată în valută forte, să ne fie sdrelită la îmbrânceană.

Apoi s'o spunem dela obraz: Când, într'o bătălie, se aruncă cu cu grenada, când se trage cu mitraliera, nu se răspunde cu limonadă, cu apă de ploaie sau cu confetti și nimeni nu se apără cu evantaiul.

Nu simțiți voi că vorba scrisă astăzi trebuie să bubuie, să facă explozie în suflete?

Nu vă dați seama că epicul unor zile ca acestea nu poate fi servit prin meșteșugite vorbe „ce din coadă au să sune?“.

Cum de nu băgați de seamă că rând pe rând ni sunt devastate de conținut toate instituțiile de bază ale țării, că în fața acestui prelungit asalt nu se rezistă cu baionete de carton și cartușe oarbe?

Camarazi de condeiu, unde sunteți?

Tovarăși de scris, în ce fund de conștiință ați uitat lecțiile trecutului?

Că doar de țara asta e vorba, de gospodăria noastră internă care se prăbușește, nu de a altora în care e drept și e cinstit să nu ne amestecăm, cum nici alții — au spus-o doar! — nu se amestecă într'a noastră.

De s'ar ridica din morminte cei ce ne-au fost dascăli, noi, cei de azi, de rușine ar trebui să intrăm în pământ.

Și tare ne-a plăcut să-i glorificăm! Tare ne îmbulzeam cu laudele pentru cei ce înfruntaseră temnițele Vațului, Clujului și Seghedinului, tare ne mai voiniceam

cu atitudinile lor de cinstită dăruzenie transilvană față de tot ce lovia în dreptatea noastră. Tare ne plăcea să ne situăm fiecare alături de vreunul din ei, simțindu-ne aevea pe frunți spinii martirajului lor.

Ei, camarazi, acu-i acu! Acum a venit vremea să vă arătați demni de sutele de ani de inchișori pe care ei le-au totalizat, nu pentru soțiile lor, nu pentru copiii lor, nu pentru averi și demnități, ci pentru ceva ce în cărțile de școală din toate țările lumii se numește *Patrie*.

Tovarăși de condeiu, acum să vă vedem!

Că după ce o trece greul — și va trece! — parcă văd cum iar veți flutura tricolorul patriotard, cum iar veți încrușișă iluzorii săbii pentru mai iluzorii cauze. Vă veți rupe atunci în tot felul de bisericuțe, veți pleca steagul în fața a tot felul de stăpâni, veți arunca cu noroiu în tot felul de dușmani, vă veți chivernisi fiecare cumva, oftând ușurați că „greul“ a trecut.

Din partea mea, atunci puteți s'o faceți, dacă alte îndemnuri nu vă răscolesc somnul.

Dar până atunci, până la prea îndepărtatul atunci, când nația se găsește în ofensivă avagarda nației voi sunteți, după cum tot voi sunteți primele elemente ale avansposturilor, când nația se apără.

Azi, printr'un ciudat destin, înafara granițelor atacăm ca să ne păstrăm o Transilvanie pe care și dușmanii știu că e a noastră, iar în interior ne apărăm însăși ființa neamului.

Nimeni nu vă cere, gazetari, nicio ilegalitate. Dimpotrivă, țara aceasta vă cere să intrați în legalitate. Iară legal este să-i apărați

ființa cu toate puterile voastre, să apărați legile țării, să-i apărați institutiile care stau la temelia ei.

Știu și sunt pătruns de marele adevăr că țara noastră trebuie să aibă relații din cele mai prietenești cu vecinii și mai cu seamă cu mării ei vecini. Așa trebuie, așa e cuminte să facem, așa cer interesele țării. Factorii răspunzători și-au spus cuvântul în această problemă de politică externă și, de sigur, cuvântul lor e cel care trage în cumpănă. În privința aceasta răstălmăcirii nu mai sunt posibile.

Cine-i nebunul să judece astăzi altfel?

Chiar lăsând la o parte realitatea situației, cum își poate imagina cineva că ne-ar putea preocupa altceva decât țara cu necazurile ei.

Pentru acest lucru nimeni nu se va supăra, pentru că în casa ta ești în drept să faci cum crezi că e mai bine pentru liniștea casei tale.

Și-apoi o faci nu cu bâta, nu cu forța, ci cu vorba civilizată scrisă, la care se poate răspunde tot civilizat, nației rămânându-i să aleagă din scrisul tuturor, ce e rău și ce e bine.

Doar nu ne putem face singuri judecătorii propriului nostru scris.

Nația să judece, «poporul» cum se zice azi, nu altcineva.

Când se afirmă că avem atâta libertate, tu, gazetar, în primul rând, ești obligat să faci uz de ea fiindcă destul ai scris după normative. Altfel făcând, declari mut că nu ești vrednic de libertate.

Nouă ni se pare că ceea ce primează în zilele noastre și ceea ce se pune în discuție nu poate fi forma statului, ci existența lui.

Dacă existența statului e asigurată, apoi asupra formei de guvernare ne putem înțelege, oricare

ar fi ea. Numai să fie pe potriva firii poporului nostru.

În caz contrar confecționăm haine noi pentru un client mort.

Iar dacă lucrurile așa stau, atunci de ce, când scrisul ne e limitat la țarcul nostru, de ce vă e teamă să îngăimați două cuvinte despre treburile interne ale țării?

Când în sufletul tău ești cinstit, când știi că la activul tău de-o viață întreagă ai rămas ca lov, de ce ți-e teamă, tovarășe de scris?

De cineva care ar putea descoperi cu lupta în scrisul tău intenții pe care nu le ai?

Dacă așa și-ar fi dat cu socoteala și mării întemnițați ai presei române din era feudalismului maghiar, apoi fii sigur că azi n'am avea pe cine să evocăm din ziarștii acelor vremi. Și asta încă n'ar fi nimic, dar nici nația aceasta, de-aici și din regatul liber, cum îl numeam, din »țară«, n'ar fi cum este.

Ani de zile apoi au stat Bălcescu, Kogălniceanu, Rosetti, Brătianu și atâția alții, în surghiun, mușcând pâne străină, dar până la urmă s'a văzut că dreptatea tot a lor a fost, fiindcă dreptatea are această nemărginită putere: odată și odată tot iese deasupra.

Pentru dreptatea aceasta este astăzi nevoie de condeiele voastre.

Așa cum procedăm astăzi, nu se mai poate.

Cu o presă fără vlagă, cu gazetari ce țes din cuvinte pături ca să se potrivească pentru toate așternuturile, nu se încălzește o țară.

Se vorbește azi de «epurare». Așa cum se face, și mai pe drept, și mai pe nedrept, după oameni și judecăți, după vini și patimi, noi nu putem spune decât — dela caz la caz — e bine sau e rău. Și, poate, uneori și noi greșim în aprecieri. Aceste epurări se fac de oameni, iar oameni pot greși și greșelile se pot îndrepta.

În ziua însă când neamul te va «epura» din sânul lui pentru că nu ți-ai împlinit datoria acolo unde ai fost pus, atunci să știi că nimeni nu te va mai putea reabilita.

Fiindcă neamul nu greșește.

*

De încheiere, mai întrebăm odată: Unde sunteți, gazetari români?

Unde sunteți, să ne crape obrazul de rușine căutându-vă fără să vă găsim decât rari, prea rari pentru misiunea și destinul vostru de azi.

Țara rămâne

de
V. Brantse

Ca mâne vor trece și svârcolirile tragice ale ceasului de față. Sunt fenomene inerente stării în care ne găsim, consecințe ale politicii noastre greșite din ultimii ani. Nu se poate să comiți un șir întreg de greșeli și apoi printr'un singur act să crezi că totul s'a reparat, totul a reintrat în ordine.

Atitudinea noastră păcătoasă și greșelile nenumărate pe care le-am săvârșit sunt ca o funie pe care am tot sucit-o într'un singur sens. Ajunsă odată la maximum de încordare, funia se eliberează și începe să se desfășoare în chip vertiginos.

Este un fenomen fizic natural, n'avem ce să-i facem. Ca mâne își va reveni la normal, va recădea în starea ei inițială.

Ca mâne vom trece și noi. Oameni suntem și supuși legilor firii.

Dar până în clipa supremă, care ne este îngăduită de viață, nimeni din noi nu are dreptul să

dezerteze din locul care i-a fost hărăzit de destin.

Nimeni nu are dreptul să se dea în lături din lupta care-l pân-dește, nici să-și sacrifice idealurile și năzuințele de hatărul unui traiu tihnit, pe care și l-ar putea asigura cu acest preț.

Astăzi se dă o luptă. Încă surdă, ce este drept, cu conturul nelămurit.

Dar ne găsim cu toții în vârtejul amețitor al coardei ce se desfășoară. Să nu uităm însă un lucru. Mișcarea ei — oricât de vertiginosă ar fi — se va liniști, va trece. Țara însă rămâne în veacul veacului. Atâta timp cât suflarea românească va viețui pe plaiurile noastre, țința strădaniilor românești se va sintetiza într'o neîncetată luptă de afirmare a demnității neamului, încheiat în granițele firești ale țării.

Fraților, prinși în iureșul luptei, nu uitați: noi trecem, țara rămâne.

„GAZETA TRANSILVANIEI“

Redactor responsabil
ION COLAN

Redacția și Administrația

B R A Ș O V

B dul Regele Ferdinand No. 12

Telefon 1513

Abonamentul anual Lei 800

Autorități și Societăți Lei 1600

Membrii „Astei din

comnele jud. Brașov

și refugiații săteni din

Ardealul de Nord Lei 50)